

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83:16

om skörde-skadeskydd

Motionerna

Yrkanden

I motion 1980/81:318 av andre vice talmannen Thorsten Larsson m. fl. (c) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts.

I motion 1980/81:466 av Ulla Ekelund (c) yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att åkerbönor skall ingå i skörde-skadeskyddet.

I motion 1980/81:583 av Ingvar Eriksson och Sven Munke (båda m) yrkas att riksdagen beslutar att anhålla hos regeringen om förslag till omedelbar förändring rörande skörde-skadeskyddet, som möjliggör att de två viktiga jordbruksgrödorna åkerböna och matärt också omfattas av skyddet.

Motivering

I motion 1980/81:318 påpekas att skörde-skadeersättning har utgått för flertalet lantbruksväxter under en följd av år. Vissa undantag har därvid gjorts för odlingar som inte ansetts så allmänt förekommande att deras skördeutfall kunnat med säkerhet statistiskt beräknas. Så har varit förhållandet med odlingar av såväl åkerbönor som ärter. Denna typ av odlingar är emellertid numera ingalunda några sporadiskt förekommande specialodlingar – särskilt åkerbönan omfattar en betydande areal. Förekomsten av dessa odlingar måste också anses vara ett värdefullt inslag i jordbruksproduktionen i dess helhet i dess många gånger ensidiga växtodlingsprogram. I motionen påpekas att åkerbönan under mer än ett decennium förekommit som kontraktsodlingar över vilka det finns en noggrann skördestatistik. Skördestatistiska nämnden har även meddelat att hinder inte längre föreligger för att göra de nödvändiga statistiska beräkningarna av dessa odlingars skördeutfall. Motionärerna framhåller att åkerbönan är en värdetillgång för landet enär den ersätter import av proteinrikt kraftfoder och inte kräver någon kvävegödsling. Såväl sakskaäl som rättviseskaäl talar däreär för att även åkerbönsodlingen omfattas av skörde-skadeskyddet. Motsvarande synpunkter anföras i motionerna 1980/81:466 och 1980/81:583. Enligt den sistnämnda bör även matärt omfattas av skyddet.

Nuvarande skördeskadeskydd

Nuvarande skördeskadeskydd infördes år 1961. Syftet är att ge jordbruksföretagen ett skäligt ekonomiskt skydd mot förluster på grund av skördeskadorna. Detta sker huvudsakligen genom utbetalning av kontant ersättning som beräknas utifrån en för 420 skördeområden objektivt bestämd skörd. En förhållandevis hög självrisk ger skyddet karaktär av katastrofskydd. I skördeskadeskyddet ingår obligatoriskt alla jordbruksföretag med minst 3 ha brukad åker. Skyddet omfattar alla mera allmänt odlade grödor. Det omfattar ca 99 % av den besädda arealen. Eventuell ersättning beräknas utifrån bl. a. företagets areal av olika hektarskörd. I begränsad utsträckning beviljas behovsprövade bidrag till företag som har en särskilt svår ekonomisk situation. Ersättningar och bidrag utbetalas från den s. k. skördeskadefonden som finansieras av staten och jordbruket gemensamt.

De grödor som inte ingår i skördeskadeskyddet är främst trädgårdsväxter, kokärter, konservärter, åkerbönor och bruna bönor.

Utredning

Genom beslut den 4 mars 1976 bemyndigade regeringen chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga med uppdrag att se över skördeskadeskyddet inom jordbruket.

Utredningen överlämnade i maj 1979 betänkandet (SOU 1979:53) Nytt skördeskadeskydd. Utredningen lägger i betänkandet fram två alternativa förslag till skördeskadeskyddssystem, nämligen ett kombinerat låne- och bidragssystem och ett bestående av nuvarande områdesskydd med vissa individuella kompletteringar.

En utgångspunkt för utformningen av det framtida skördeskadeskyddet bör enligt utredningens mening vara att åtminstone de grödor som f. n. ingår i skördeskadeskyddet även fortsättningsvis bör ingå i skyddet.

Om nya grödor skall tas in i skyddet bör inte endast beaktas de tekniska möjligheterna att inordna dem och kostnaderna härför, utan även vad dessa grödor betyder för de enskilda odlarna. Grödans betydelse totalt sett i landet bör man däremot fästa mindre avseende vid. Utredningen anser för sin del att det är angeläget att kokärter inordnas i skyddet. Utredningen finner det också motiverat att bruna bönor inordnas i skördeskadeskyddet. Utredningen diskuterar också konservärter och finner att det ligger närmast till hands att ordna ett skördeskadeskydd för denna gröda inom ramen för odlingskontrakt som tecknas mellan odlare och företag inom konserverindustrin. För övriga grödor som f. n. inte omfattas av skyddet har utredningen inte tagit ställning.

Betänkandet har remissbehandlats och remisstiden utgick våren 1980. Ärendet är föremål för fortsatt beredning inom regeringskansliet.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande några under allmänna motionstiden 1981 väckta motioner rörande skördeskadeskyddet. Motionerna innehåller förslag om att åkerbönor och matärter, som inte omfattas av nu gällande skördeskadeskydd, bör inordnas i sagda system.

Som framgår av det föregående är skördeskadeskyddets utformning f. n. föremål för prövning inom regeringskansliet. Bland de spörsmål som därvid diskuteras ingår också frågan om inordnande av ytterligare grödor i skördeskadeskyddet. De förslag som utredningen om skördeskadeskydd lagt fram i sitt betänkande (SOU 1979:53) syftar bl. a. till att göra det lättare att inordna även mindre allmänt odlade grödor i systemet.

Utskottet utgår från att de pågående övervägandena rörande skördeskadeskyddets utformning m. m. inom en relativt nära framtid kommer att utmynna i ett förslag till riksdagen, där även sådana problem som aktualiserats i nu behandlade motioner kommer att beröras. I avvaktan härpå finner utskottet sig inte nu böra föreslå någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna.

Utskottet hemställer

att riksdagen lämnar motionerna 1980/81:318, 1980/81:466 och 1980/81:583 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 30 november 1982

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Åke Wictorsson (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Bo Arvidson (m), Ulf Lönnqvist (s) och Wivi-Anne Radesjö (s).

Särskilt yttrande

Einar Larsson och Lennart Brunander (båda c) anför:

Odlingen av åkerbönor och matärter är ett värdefullt inslag i vår jordbruksproduktion. Bl. a. utgör åkerbönan en tillgång för landet enär den ersätter import av proteinrikt kraftfoder och inte kräver någon kvävegödsling. Några praktiska hinder för att inordna ifrågavarande grödor i skördeskadeskyddet synes inte längre föreligga. En förutsättning för att en i och för sig önskvärd ökning av berörda specialodlingar skall ske är utan tvivel att skördeskadefrågan löses. Enligt vår mening borde detta klarare ha

understrukits i utskottets yttrande över nu föreliggande motioner. I förhoppning om att regeringens förslag i ämnet inom kort kommer att föreläggas riksdagen avstår vi dock från att nu påyrka någon ytterligare åtgärd med anledning av motionerna.